

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli d. 3 Mars 1871, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen med förslag till författning angående förändradt stämningssätt i vissa fall, dels ock enskild motion i samma ämne.

Kongl. Maj:ts ifrågavarande Proposition, som af båda Kamrarne blifvit remitterad till Lag-Utskottet, är af följande lydelse:

»Uti underdånig skrifvelse den 11 Maj sistlidna år anmärkte Riksdagen att, i fråga om stämmings delgifvande åt svarande, genom gällande lag vore föga sörjdt för kärandens rätt i de fall, att svarandens vistelseort vore okänd eller han rest ur landet; i anseende hvartill och då behovet af en förändring härutinnan under sednare tider framträdtt såsom en nödvändighet, synnerligast med afseende å den betydliga emigrationen från vårt land till Amerika, Riksdagen, i ändamål att bereda kärandepart erforderlig lättnad i berörda hänseende, framställde förslag till ett tillägg vid 11 Kap. 7 § Rättegångs-balken. På sätt af Kongl. Maj:ts den 7 innevarande Januari till Riksdagen af-låtna nådiga skrifvelse inhemtas, fann Kongl. Maj:t, med afseende å de emot förslaget gjorda anmärkningar, sig icke kunna detsamma bifalla; men då förändring i denna del af lagstiftningen synes vara af behovet påkallad, har Kongl. Maj:t låtit, med ledning af de mot Riksdagens förslag framställda anmärkningar, upprätta ett nytt förslag i ämnet, och vill alltså, med öfverlemnande af de i Högsta Domstolen och Statsrådet angående denna fråga hållna protokoll, jemlikt 87 § Regeringsformen, föreslå Riksdagen antagande af följande:

Förordning angående förändradt stämningssätt i vissa fall.

Med upphäfvande af sista punkten i 11 Kap. 7 § Rättegångs-balken, stadgas som följer:

Bih. till Riksd. Prot. 1871. 7 Saml. 6 Häft.

§ 1.

Har någon å särskilda dagar blifvit i sitt hemvist med stämning sökt, utan att han eller ombud för honom dervid kunnat träffas, och kan ej heller, vid efterfrågan hos hans husfolk eller grannar eller der han tjenst eller näring har, säker anvisning vinnas, hvarest han eller ombud för honom sig uppehåller: förekomma i öfrigt omständigheter, som gifva anledning dertill, att han håller sig undan, och är det ej veterligt, att han utom riket vistas, varde då stämningen fästad å hans husdörr samt tillika delgifven hans husfolk, om sådant finnes.

§ 2.

Nu är den, som stämmas skall, veterligen ur riket faren, utan att upplysning kunnat vinnas, hvar han sig uppehåller: har han ej hos domaren eller domstolen i den ort, der han sednast var i riket boende, uppgifvit viss person, som eger att för honom stämning emottaga, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas, och förekomma derjemte omständigheter, de der utmärka, att han håller sig undan, såsom i 1 § sägs, eller att han har för afsigt att för framtiden bosätta sig å främmande ort; då må stämningen honom genom allmänna tidningarne kungöras, och låte käranden den kungörelse i tidningarne införas tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång och sista gången minst sex månader före den tid, som i stämningen förelagd är; bärande dock stämningen derjemte inom sistnämnda tid, der svaranden inom riket har känt hemvist, fästas å hans husdörr och delgifvas hans husfolk, om sådant finnes, samt, om han ej har känt hemvist, men inom riket eger fastighet, tillställas den, hvilken förvaltningen af samma fastighet utöfvar.»

I sammanhang med denna Kongl. Proposition har Utskottet förehaft en af Andra Kammaren till Utskottet remitterad motion, hvori Herr *Lars Ersson*, med anledning deraf, att sistlidne Riksdags beslut angående förändradt stämningssätt i vissa fall icke blifvit af Kongl. Maj:t godkänt, och under erinran, att en partiel förändring af en eller annan lagparagraf lätteligen kunde rubba sammanhanget samt åstadkomma oreda och otydlighet i lagstiftningen, föreslagit,

att Lag-Utskottet, med ledning af Lag-beredningens förslag, måtte öfverse de om *stämning till domstol* nu gällande föreskrifter i deras hela omfattning, och afgifva förslag till en förbättrad stadga i detta ämne.

Enär emellertid, såsom Herr Justitie-statsministern yttrat i Statsrådet i fråga om en partiel förändring af 10 Kap. 1 § Rättegångs-balken, inom en icke särdeles aflägsen framtid en fullständig omarbetning af vår Rättegångs-balk torde förestå, och vid sådant förhållande andra förändringar icke torde under tiden böra vidtagas, än sådana, som äro egnade att afhjelpa uppenbara olägenheter, samt motionären icke ens angifvit

några dylika olägenheter vidare, än genom hänvisning till sistlidne Riksdags beslut i ämnen, om hvilka Utskottet här nedan går att yttra sig, hemställer Utskottet vördsamt,

att ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Hvad åter beträffar Kongl. Maj:ts Proposition, så anser sig Utskottet böra erinra, hurusom, under det 11 Kap. 7 § sista mom. Rättegångs-balken, för det fall att den, som skall stämmas, har hemvist i riket, men icke kan der anträffas, medgifver ett sådant stämningssätt, att stämningen fästes på svarandens husdörr, dervid dock ytterligare de vilkor äro fästade,

att svaranden skall hålla sig undan derföre, att han väntar stämning, och

att det skall vara veterligt, att han vistas i häradet eller staden,

i öfrigt lagbestämmelser om sättet för delgifvande af stämning i de fall, då man ej vet hvar svaranden uppehåller sig, för närvarande saknas.

Sistlidne Riksdags beslut i ämnet omnämnes i Kongl. Maj:ts Proposition. Riksdagen beslöt, att stämning skulle få kungöras genom allmänna tidningarne i de fall,

att det ej var kunnigt, hvar svaranden uppehöll sig, eller

att man väl visste detta, men svaranden uppehöll sig utrikes, utan att vara stadd i konungens eller rikets tjenst, och utan att ombud fanns för honom, hvilket stämningen kunde tillställas.

På domstolen skulle ankomma, att förordna när nämnda stämningssätt skulle få begagnas.

Genom dessa stadganden skulle hvad här ofvan är anfördt ur 11 Kap. 7 § Rättegångs-balken ej anses upphäfdt.

Kongl. Maj:t angaf i skrifvelse till Riksdagen den 7 sistlidne Januari de skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att icke bifalla Riksdagens förslag, nemligen

att det saknade erforderliga garantier till betryggande af svarandens rätt, och

att den förman förslaget åsyftade att bereda käreandepart utan tvifvel ofta skulle, i fall, der stämningen inom viss tid borde, vid äfventyr af talans förlust, svaranden delgifvas, komma att, synnerligen å de orter, der ting mera sällan hållas, tillintetgöras genom bestämmelsen derom, att det ankomme på Rätten att förordna om stämningens delgifvande genom kungörelse i tidningarne.

Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag upphäfver sista mom. i 11 Kap. 7 § Rättegångs-balken och innehåller bestämmelser för följande fall, nemligen

1:o då den, som skall stämmas, men ej kan anträffas, har känt hemvist i Sverige och ej veterligen begifvit sig ur riket;

2:o då den, som skall stämmas, ehvad han har känt hemvist i Sverige eller ej, veterligen farit ur riket, utan att upplysning kunnat vinnas, hvar han uppehåller sig; och dessa fall torde väl egentligen vara de, i hvilka olägenheter försports af den gällande lagstiftningen, som i det förra fallet kräfver bevisning derom, att den, som skall stämmas, håller sig undan derföre, att han väntar stämning, och att det derjemte är veterligt, att

han vistas i häradet eller staden, samt härigenom försvårar och ofta omöjliggör begagnande af det medgifna stämningssättet, och i det sednare fallet icke anvisar någon utväg för stämningens delgifvande.

I afseende å de särskilda bestämmelserna i Kongl. Maj:ts förslag har Utskottet icke haft något att erinra vidare, än att det förefallit Utskottet, som hvad i 2 § blifvit föreslaget bland villkoren för begagnande af det medgifna stämningssättet genom kungörande i tidningarne, nemligen, utom det, att den, som skall stämmas, ej hos domaren eller domstolen uppgifvit person, som egde emottaga stämning, *att ej eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas*, skulle kunna utgå. De öfriga bestämmelserna hafva synts Utskottet innebära tillräckliga garantier till betryggande af svarandens rätt, och för käranden måste det medföra stora svårigheter att åstadkomma erforderlig bevisning för uppfyllande af ifrågasatta förändringen, skulld kunna föranleda dem, som öfvergifva fäderneslandet, till ett allmännare iakttagande af lagens anvisning att hos domaren eller domstolen uppgifva ombud för sig, hvilket alltid måste befordra god ordning, har häri för Utskottet legat en ytterligare anledning att föreslå berörda förändring.

På grund af hvad Utskottet sålunda anfört, hemställes vördsamt,

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts ifrågasatt Proposition ej kan oförändrad bifallas, måtte i stället besluta antagande af följande:

»Förordning angående förändradt stämningssätt i vissa fall.

Med upphäfvande af sista punkten i 11 Kap. 7 § Rättegångsbalken, stadgas som följer:

§ 1.

Har någon å särskilda dagar blifvit i sitt hemvist med stämning sökt, utan att han eller ombud för honom dervid kunnat träffas, och kan ej heller, vid efterfrågan hos hans husfolk eller grannar, eller der han tjenst eller näring har, säker anvisning vinnas, hvarest han eller ombud för honom sig uppehåller: förekomma i öfrigt omständigheter, som gifva anledning dertill, att han håller sig undan, och är det ej veterligt, att han utom riket vistas, varde då stämningen fästad å hans husdörr samt tillika delgifven hans husfolk, om sådant finnes.

§ 2.

Nu är den, som stämmas skall, veterligen ur riket faren, utan att upplysning kunnat vinnas, hvar han sig uppehåller: har han ej hos domaren eller domstolen i den ort, der han sednast var i riket boende, uppgifvit ombud, som stämningen tillställas kan, och före-

komma derjemte omständigheter, de der utmärka, att han håller sig undan, såsom i I § sägs, eller att han har för afsigt att för framtiden bosätta sig å främmande ort; då må stämningen honom genom allmänna tidningarne kungöras, och låte käranden den kungörelse i tidningarne införas tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång och sista gången minst sex månader före den tid, som i stämningen förelagd är; börande dock stämningen derjemte inom sistnämnda tid, der svaranden inom riket har känt hemvist, fästas å hans husdörr och delgifvas hans husfolk, om sådant finnes, samt, om han ej har känt hemvist, men inom riket eger fastighet, tillställas den, hvilken förvaltningen af samma fastighet utöfvar.»

Stockholm den 23 Februari 1871.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr *von Möller*, Herr *von Sydow* och Herr *Caspersson*, hvilka tillstyrkte antagande af Kongl. Maj:ts Proposition i ämnet oförändrad;

af Herr *Berg*, som önskade att första punkten af 2:dra § i den Kongl. Propositionen skulle erhålla följande lydelse: »Nu är den, som stämmas skall, veterligen ur riket faren, utan att upplysning kunnat vinnas hvar han sig uppehåller, och finnes ej för honom ombud, som stämningen tillställas kan; förekomma derjemte omständigheter etc. etc.»;

af Herr *Carlén*: »Man kan knappast tänka sig ett vanskligare stämningssätt, än att anslå stämningen å den frånvarande svarandens dörr, derifrån den när som helst kan saklöst borttagas, till och med af käranden sjelf eller hans utskickade. Stiftarne af 1734 års lag insågo detta, och med den besinningsfulla varsamhet, som utmärkte dem, förordnade de derföre, att detta stämningssätt ej fick begagnas, med mindre det ådagalades: 1:o att svaranden höll sig undan, 2:o att han gjorde det för att undgå stämningen, och 3:o att han vistades i staden eller häradet.

Att de begge sista villkoren bortfalla, anser äfven jag vara billigt: förändrade tidsförhållanden fordra det. Men att jemka på det första villkoret, eller skyldigheten för käranden att visa det vederparten verkligen håller sig undan, synes mig vara att gå längre i undfallenhet för kärandens anspråk och i förbiseende af svarandens, än behofvet kräfver och sjelfva rättvisan tillstodjer.

Nu har emellertid Kongl. Maj:t, i förevarande förslag, utsträckt rättigheten att stämma medelst anslag å svarandens dörr äfven till det fall, då blott *anledning*, hur ringa som helst, förekommer till det antagande, att denne håller sig undan, samt sålunda befriat käranden från den honom nu åliggande och mig vederligen ej öfverklagade skyldigheten att förebringa sådan bevisning, att domaren med fog *måste antaga* att ett undanhållande verkligen eger rum.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, föreslår jag vördsamt, att Riksdagen för sin del beslutar, att I § i Kongl. Maj:ts förslag ej kan oförändrad bifallas, utan att den skall erhålla följande lydelse:

Håller någon sig undan, så att han förty ej kan i sitt hemvist med stämning träffas, och kan ej heller, vid efterfrågan hos hans husfolk eller grannar eller der han tjänst eller näring har, säker anvisning vinnas, hvarest han eller ombud för honom sig uppehåller; varde då stämning fästad å hans husdörr, så ock delgifven hans husfolk, om sådant finnes»;

af Herr Grefve *Sparre*, som instämde i afseende å 1:sta § i förslaget med Herr Carlén och i afseende å 2:dra § med Herr Berg;

af Herr *Bovin*: »Emot den i 2 § af den Kongl. Propositionen af Utskottet vidtagna förändring, hvarigenom orden »eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas», blifvit uteslutna, får jag mig reservera, under yrkande att, med afslag å förändringen härutinnan, Kongl. Maj:ts Proposition måtte varda i dess helhet antagen.

Med här ofvan anmärkta mening, emot hvilkens bibehållande vid förslagets granskning i Högsta Domstolen någon anmärkning icke blifvit framställd, afses uppenbarligen ett ytterligare tillgodoseende af en å utrikes ort vistande svarandes rätt att icke vara underkastad det i denna § afhandlade stämningssätt, medelst stämningens kungörande i allmänna tidningarne, då han för sig ställt ombud, som egt att stämningen emottaga, äfven om uppgift derom icke blifvit hos domaren eller domstolen lemnad. Uteslutas här ofvan citerade ord, blifver deraf följden, att en svarande, som för sig ställt känt ombud, ändock skall vara underkastad ofvan omförmälda stämningssätt, hvilket uppenbarligen icke kan vara meningen och skulle innefatta en försämring i det Kongl. förslaget af den betänkliga art, att densamma kunde komma att utgöra hinder för förslagets upphöjande till lag och således till undanskjutande på obestämd tid af en utaf behovet påkallad lagförändring»;

af Herr *Ribbing*, som instämde med Herr Bovin.

Herr Grefve *Wachtmeister* och Herr *Beckman* hafva begärt få antecknadt, att de ej öfvervarit ärendets behandling hos Utskottet.